

Na osnovu člana 7 stav 3 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list Crne Gore“, br. 33/14) i člana 2 stav 1 Pravilnika o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list Crne Gore“, br. 53/14), a vršeci ovlašćenja propisana članom 94 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list Crne Gore“, br. 33/14), Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost na trećoj redovnoj sjednici održanoj 12.03.2015. godine donosi

SMJERNICE
za analizu rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma
kod učesnika na tržištu poštanskih usluga

1. OSNOVNE ODREDBE

1.1. Nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija) je, na osnovu člana 7 stav 3 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list Crne Gore“, br. 33/14) (u daljem tekstu: Zakon) i člana 2 stav 1 Pravilnika o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list Crne Gore“, br. 53/14) (u daljem tekstu: Pravilnik) ovlašćena da utvrdi smjernice za analizu rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma kod učesnika na tržištu poštanskih usluga.

Agencija na osnovu člana 94 stav 1 tačka 2 Zakona vrši nadzor nad sprovođenjem Zakona i na osnovu njega donijetih propisa, u odnosu na operatore koji pružaju usluge na tržištu poštanskih usluga Crne Gore.

1.2. Cilj smjernica

Smjernice imaju za cilj jedinstvenu primjenu odredaba Zakona i na osnovu njega donijetih propisa kod operatora koji pružaju usluge na tržištu poštanskih usluga, a koji su subjekti nadzora Agencije.

Smjernice se donose radi prepoznavanja i upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma, kojima su izloženi obveznici.

Osnovni cilj smjernica jeste utvrđivanje minimalnog standarda postupanja obveznika, radi uspostavljanja i unapređenja efikasnog sistema za sprejčavanje pranja novca i

finansiranja terorizma, a posebno pri izradi i primjeni procedura koje se zasnivaju na analizi procjene rizika.

Procjena rizika od pranja novca ili finansiranja terorizma se sprovodi prilikom uspostavljanja i u toku trajanja poslovnog odnosa između poštanskih operatora i korisnika poštanskih usluga, kao i prilikom vršenja transakcije, kada je predmet poslovnog odnosa i vršenja transakcije, prenos određene vrijednosti poštanskim pošiljkama i prenos i vršenje poslova vezanih za novčano poslovanje poštanskog operatora u svojstvu agenta banke (uplate, isplate, mjenjački poslovi, otvaranje računa, platne kartice, isplata putem sistema Western Union...).

U skladu sa Zakonom i ovim smjernicama, poštanski operatori (u daljem tekstu: Obveznik) će razviti odgovarajući pristup u procjeni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u svojim poslovnim aktivnostima, na način da pravovremeno i u potpunosti identifikuju potencijalne opasnosti koje mogu dovesti do zloupotrebe poslovnog odnosa.

1.3. Sadržaj smjernica

Smjernicama se utvrđuju bliži kriterijumi za sačinjavanje internih akata o analizi rizika, radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika nad kojima Agencija vrši nadzor, a koji se odnose na:

- način utvrđivanja mogućnosti poslovanja sa klijentom;
- procjenu rizičnosti klijenata;
- način utvrđivanja rizičnosti proizvoda i usluga, s aspekta sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
- način identifikacije klijenta;
- sprječavanje upotrebe novih tehnologija u cilju pranja novca ili finansiranja terorizma;
- upravljanje rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma, kojima su obveznici izloženi; i
- program obuke zaposlenih.

1.4. Definicije pranja novca i finansiranja terorizma

Pranjem novca, u smislu člana 2 Zakona, smatraju se sljedeće radnje:

- zamjena ili prenos novca ili druge imovine sa znanjem da potiču od kriminalnih djelatnosti ili iz učešća u tim djelatnostima, sa ciljem prikriivanja ili lažnog prikazivanja nezakonitog porijekla imovine ili pomaganja licu koje je uključeno u izvršenje kriminalnih radnji radi izbjegavanja sankcionisanja njegovog ponašanja;

- prikrivanje ili lažno prikazivanje prirode, porijekla, mjesta na kojem se nalazi, kretanja, raspolaganja ili svojine nad novcem ili druge imovine sa znanjem da potiču iz kriminalne radnje ili učešća u toj radnji;
- sticanje, posjedovanje ili upotreba imovine sa znanjem da u trenutku prijema imovina potiče iz krivičnog djela ili učešća u tom djelu; i
- učešće u izvršenju, udruživanje radi izvršenja, pokušaja izvršenja i pomaganje, podsticanje, olakšavanje i savjetovanje u vezi sa izvršenjem prethodno navedenih radnji.

Finansiranjem terorizma, u smislu člana 3 Zakona, smatraju se sljedeće radnje:

- obezbjeđivanje ili prikupljanje, odnosno pokušaj obezbjeđivanja ili prikupljanja novca, hartija od vrijednosti, drugih sredstava ili imovine, na bilo koji način, posredno ili neposredno, sa namjerom da se koriste ili uz saznanje da će biti iskorišćeni, u cjelosti ili djelimično, za sprovođenje terorističkog akta; i
- podstrekavanje ili pomaganje u obezbjeđivanju ili prikupljanju sredstava ili imovine iz prethodne alineje.

Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma je rizik da će klijent zloupotrijebiti finansijski sistem za pranje novca ili finansiranje terorizma, odnosno da će poslovni odnos, transakcija ili proizvod biti posredno ili neposredno korišćeni za pranje novca ili finansiranje terorizma.

1.5. Postupak i najčešće korišćene metode pranja novca i finansiranja terorizma

Postupak pranja novca najčešće se odvija u sljedećim fazama:

- faza polaganja je trenutak kada se sredstva pribavljena na nezakonit način različitim metodama i tehnikama odvajaju ili udaljavaju od svog pravog - nezakonitog, izvora te se prvi put ulažu u finansijski sistem. U ovoj fazi „prljavi“ novac je najvidljiviji i izložen je otkrivanju;
- faza prikrivanja obuhvata proces kada se sredstva plasiraju u finansijske tokove te se pomoću izvođenja niza složenih transakcija pokušava prikriti izvor nezakonito stečenih sredstava ili vlasnika tih sredstava. U ovoj fazi otkrivanje „prljavog“ novca je otežano; i
- faza integracije je završna faza postupka pranja novca. Ukoliko su nezakonito stečena sredstva uspješno plasirana u finansijski sistem i kroz fazu prikrivanja udaljena od svog nezakonitog izvora, „prljavi“ novac se u ovoj fazi uključuje u legalne finansijske tokove čime se pripaja ostalim vrijednostima finansijskog sistema zemlje što praktično onemogućava otkrivanje.

Za razliku od postupka pranja novca, finansiranju terorizma ne prethodi uvijek nezakonita aktivnost, što znači da izvori finansiranja mogu biti zakoniti ili nezakoniti. Takođe, iznosi finansiranja terorizma nisu uvijek veliki, a transakcije ne moraju biti složene kao u postupcima pranja novca. Navedene okolnosti otežavaju otkrivanje finansiranja terorizma zbog čega mjere koje se koriste radi sprječavanja pranja novca nijesu dovoljne, te moraju biti dopunjene posebnim mjerama koje propisuju nadležna međunarodna tijela.

Uporedo s tehnološkim razvojem porastao je broj sofisticiranih i složenih metoda koje se koriste u svrhu prikrivanja porijekla nezakonito stečene imovine. Nekoliko najčešće korišćenih metoda kojima se pokušava zaobići sistem za otkrivanje i sprječavanje pranja novca su:

- višestruke transakcije - ukoliko isto lice u jednom danu obavi dvije ili više transakcija, a ukupan broj transakcija u jednom danu prelazi propisani limit za identifikaciju ili obavještanje Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- fiktivna preduzeća - *shell* preduzeća prikrivaju sredstva pranja novca, a *front* preduzeća obavljaju legalne poslovne aktivnosti radi prikrivanja pranja novca. Ova metoda se često koristi u fazi prikrivanja, a sam postupak pranja novca može se odvijati i u nekoliko zemalja;
- kockarnice - osoba s gotovim novcem dolazi u kockarnicu gdje dobija žetone s kojima odigra nekoliko serija, a za većinu preostalih žetona traži isplatu koju potom deponuje na račun trećih lica;
- nominalni predstavnici - lice koje želi prikriti porijeklo nezakonito stečene imovine koristi nominalne predstavnike (članovi porodice, prijatelji, poslovni saradnici), koji uživaju povjerenje zajednice, sprovodeći transakcije u njihovo ime i na taj način odvlači pažnju od nezakonitih aktivnosti. Ovo je najčešće korišćena metoda pranja i prikrivanja novca;
- strukturiranje - veći iznosi transakcija se strukturiraju čime se pokušava izbjeći obaveza obavještanja o gotovinskim transakcijama te se mijenjaju iznosi transakcije radi izbjegavanja identifikacije stranke odnosno popunjavanja i podnošenja odgovarajuće dokumentacije koja proizlazi iz propisa u oblasti sprječavanja pranja novca. Takve iznose transakcija u finansijski sistem najčešće deponuje veći broj lica;
- kupovina imovine gotovim novcem - kod kupovine luksuznih proizvoda, nekretnina i zemljišta gotovim novcem, najčešće se imovina upisuje na ime bliskog saradnika ili srodnika u svrhu prikrivanja stvarnog vlasnika. Često se preprodajom imovine prikriva njeno pravo porijeklo i stvarni vlasnik; i

- otkup valute - nezakonito stečenim sredstvima kupuje se strana valuta koja se najčešće prenosi na bankarske račune u *off-shore* finansijske centre.

Postoje dvije primarne metode koje se koriste za finansiranje terorizma. Prva metoda uključuje prikupljanje finansijske pomoći od zemalja, organizacija ili pojedinaca, a druga metoda uključuje zakonite i nezakonite aktivnosti koje generišu dobit. Kada izvori finansiranja terorističkih aktivnosti proizlaze iz nezakonitih aktivnosti, tada se pristup zasnovan na procjeni rizika pranja novca može primijeniti i na finansiranje terorizma. Kada izvori finansiranja terorističkih aktivnosti proizilaze iz zakonitih aktivnosti, tada je teže utvrditi da se ta sredstva upotrebljavaju u terorističke svrhe.

2. RIZIK I ANALIZA RIZIKA

Definicija rizika

Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma u oblasti poštanskog saobraćaja podrazumeva rizik da će korisnik poštanskih usluga zloupotrebiti poslovni odnos uspostavljen za obavljanje poštanskih usluga sa poštanskim operatorom, u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma, kao i vršenje poslova vezanih za novčano poslovanje koje obveznik vrši kao agent banke i drugih izvršnih institucija (uplate, isplate, mjenjački poslovi, otvaranje računa, platne kartice, isplata putem sistema Western Union....).

Analiza rizika

Procjena rizika u obavljanju poštanskih usluga, u smislu ovih smjernica, obuhvata najmanje tri vrste rizika: geografski rizik ili rizik države, rizik korisnika poštanskih usluga i rizik usluge/transakcije. U slučaju identifikovanja drugih vrsta rizika, a zavisno od specifičnosti poslovanja poštanskog operatora, obveznik sopstvenom procjenom treba da obuhvati i te vrste rizika.

Geografski rizik

Pod geografskim rizikom podrazumjeva se procjena izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma u zavisnosti od područja na kome se nalazi matična država korisnika poštanske usluge.

Faktori, na osnovu kojih se određuje da li pojedina zemlja ili geografska lokacija nosi viši rizik od pranja novca i finansiranja terorizma, uključuju:

1. države prema kojima su Ujedinjene nacije, Savjet Evrope ili druge kredibilne međunarodne organizacije primijenile sankcije, embargo ili slične mjere;
2. države koje su označene, od strane Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (u dalem tekstu: FATF) ili druge kredibilne međunarodne organizacije, kao one koje finansiraju ili daju podršku terorističkim aktivnostima, kao i one koje imaju određene terorističke organizacije koje djeluju u njoj;
3. države koje su označene, od strane FATF-a ili druge kredibilne međunarodne organizacije, kao one koje ne primjenjuju adekvatne mjere za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
4. države koje su označene, od strane FATF-a ili druge kredibilne međunarodne organizacije, kao zemlje kojima nedostaje međunarodno priznati standard za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma;
5. države koje su, na osnovu procjene kredibilnih međunarodnih organizacija, označene kao države sa visokim stepenom organizovanog kriminala zbog trgovine oružjem, narkoticima, trgovine bijelim robljem i drugih kriminalnih aktivnosti;
6. države u kojima je, na osnovu procjene kredibilnih međunarodnih organizacija, utvrđen visok nivo korupcije i kršenja ljudskih prava;
7. države koje su, po procjeni međunarodne organizacije (FATF, Savjeta Evrope i dr.), svrstane među nekooperativne države ili teritorije; i
8. države koje predstavljaju off shore područja.

Informacije o rizičnim zemljama mogu se dobiti i na internet stranicama MONEYVAL-a, <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/>, i FATF-a, <http://www.fatf-gafi.org/>.

Procjena geografskog rizika zavisi i od sjedišta obveznika, odnosno lokacije njegovih organizacionih cjelina. Npr. kod obveznika koji su locirani u gusto naseljenim područjima, sa velikom fluktuacijom stanovništva, procjena rizika biće različita u odnosu na obveznik koji su locirani u ruralnim područjima.

Povećani rizici su i na graničnim prelazima, aerodromima, u radu sa strancima, mjestima gde se nalaze ambasade ili konzulati, ili na područjima gde je prisutan visok stepen korupcije i kriminala.

Rizik korisnika poštanskih usluga

Obveznici samostalno utvrđuju pristup procjeni rizika korisnika poštanskih usluga, na osnovu opšteprihvaćenih principa i sopstvenih iskustava, kao i na temelju praćenja poslovnih aktivnosti, ponašanja i motivacije korisnika poštanskih usluga.

Neophodno je da obveznici, u cilju efikasnog suzbijanja rizika, vrše aktivnosti koje se odnose na:

1. Utvrđivanje identiteta korisnika;
2. Provjeru identiteta korisnika;
3. Utvrđivanje identiteta stvarnog vlasnika;
4. Utvrđivanje deklarirane sadržine poštanskih pošiljaka kod ugovornih korisnika;
5. Stalno praćenje poslovanja korisnika poštanske usluge

Kategorije korisnika čije aktivnosti mogu ukazivati na viši rizik su:

1. Korisnici poštanskih usluga koji poslovne aktivnosti ili transakcije obavljaju pod neuobičajenim okolnostima, kao što su:
  - a. učestalo slanje vrijednosnih/ otkupnih pošiljaka;
  - b. učestalo slanje vrijednosnih poštanskih pošiljaka koje su osigurane na malu vrednost,
  - c. učestalo slanje poštanskih pošiljaka sa istom specifikacijom sadržaja itd.
  - d. učestalo slanje novca.
2. Korisnici koji obavljaju djelatnosti za koje je karakterističan veliki obrt i uplata gotovog novca, kao što su: restorani, prodavnice, kladionice, kazina, špediteri i dr.

Rizične poštanske usluge / transakcije

Rizik poštanske usluge se odnosi na usluge koje obveznici pružaju u okviru svoje djelatnosti.

Pod rizičnim uslugama/transakcijama u vezi prijema/prenosa/uručenja i/ili isplate i/ili uplate, podrazumijevaju se:

1. Transakcije koje odstupaju od uobičajene poslovne prakse korisnika poštanske usluge;
2. Transakcije kod kojih korisnik očigledno prikriva pravi razlog sprovođenja transakcije;
3. Učestalo slanje poštanskih pošiljaka sa istom navedenom sadržinom u deklaraciji/adresnici, od strane istog pošiljaoca prema istom ili grupi istih primaoca;
4. Učestalo slanje većeg broja vrijednosnih pošiljaka i uputnica, u toku dana ili nedelje, prema istom ili grupi istih primaoca;
5. Učestalo slanje uputnica, kao osnova za isplatu većeg novčanog iznosa istom ili grupi istih primaoca;
6. Korišćenje zbirnih finansijskih novčanih doznaka/uputnica ;

7. Transakcije koje korisnik obavlja u pratnji lica koje očigledno nadzire ponašanje korisnika;
8. Više povezanih gotovinskih transakcija u iznosima manjim od iznosa predviđenog za prijavljivanje gotovinskih transakcija na osnovu Zakona, a koje ukupno prelaze navedeni iznos, ako je u nesaglasnosti sa uobičajenim poslovanjem korisnika;
9. Transakcije koje su službenici poštanskih operatora, na osnovu iskustva, okarakterisali kao neuobičajene;
10. Poštanske usluge koje nemaju ekonomsku opravdanost (npr. kada se na tržištu poštanskih usluga nudi veći broj različitih usluga po nerealno niskoj cijeni, kao što je priprema štampe, štampanje, kovertiranje i dostava pošiljaka po cijeni koja ne pokriva ni troškove dostave, što ukazuje na mogućnost pranja novca);
11. Pružanje usluga u vezi trgovine hartijama od vrijednosti;
12. Usluge poštanskih operatora koje su nove na tržištu (npr. elektronska trgovina u vezi sa poštanskom djelatnošću), moraju se posebno pratiti radi utvrđivanja stvarnog stepena rizika;
13. Pružanje usluga licima sa kojima prethodno nije uspostavljen poslovni odnos u smislu Zakona;
14. Transakcije pri kojima se prikriva stvarni sadržaj i/ili vrijednost pošiljke;

Navedeni primeri rizika definisani su kao rizici najvišeg stepena.

Obveznici su u obavezi da svojim internim aktima predvide rizike prepoznate na osnovu sopstvenog iskustva, kao i sve druge rizike otkrivene tokom obavljanja poštanske djelatnosti.

Agencija, kao nadzorni organ, u skladu sa Zakonom, može tokom nadzora prepoznati visoko rizične usluge/transakcije i preporučiti obveznicima da i ove rizike definišu svojim internim aktima.

Procjena rizika klijenta, u smislu ovih smjernica, u vršenju poslova vezanih za novčano poslovanje koje obveznici vrše kao agenti banke i drugih izvršnih institucija, obuhvata procjenu rizičnosti grupa klijenata ili pojedinog klijenta, poslovnog odnosa, transakcije ili proizvoda u cilju sprječavanja korišćenja njenih usluga ili proizvoda u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma.

Obveznik je dužan da prije uspostavljanja poslovnog odnosa izvrši identifikaciju klijenta u smislu člana 8 Zakona.

Identifikacija klijenta je postupak koji obuhvata:

- utvrđivanje identiteta klijenta, odnosno ako je identitet prethodno utvrđen, provjeru identiteta na osnovu vjerodostojnih, nezavisnih i objektivnih izvora;
- prikupljanje podataka o klijentu, odnosno ako su podaci prikupljeni, provjeravanje prikupljenih podataka na osnovu vjerodostojnih, nezavisnih i objektivnih izvora.

Obveznik je, kao agent banke, dužan da utvrđuje identitet klijenta, prikuplja podatke o klijentu i provjerava identitet klijenta, koji je fizičko, odnosno pravno lice, te vrši procjenu rizičnosti pojedinog klijenta i grupe klijenta i poslovnog odnosa, na osnovu smjernica utvrđenih od strane Centralne banke Crne Gore.

3.MJERE ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJE TERORIZMA

Sistem sprečavanja pranja novca i finansiranje terorizma

Obveznik na tržištu poštanskih usluga je dužan da, u skladu sa Zakonom, kontinuirano upravlja svim rizicima kojima je izložen u svom poslovanju, što uključuje i upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

U tom smislu obveznik je dužan da uspostavi sistem za upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranje terorizma, kojim se obezbjeđuje:

- identifikacija rizika koji proizilazi iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda ili aktivnosti subjekata na tržištu poštanskih usluga ;
- mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;
- praćenje i analiziranje rizika;
- kontrolisanje i minimiziranje rizika.

Sistem za upravljanje rizicima mora odgovarati veličini obveznika složenosti ponuđenih proizvoda i usluga u njegovom poslovanju.

Sistem za upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma, kao minimum, obuhvata:

- razvijene procese za upravljanje rizikom;
- jasno definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizikom;
- efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije;

- način i dinamiku izvještavanja i informisanja rukovodstva obveznika o upravljanju rizikom.

U cilju adekvatnog upravljanja rizikom u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, obveznik na tržištu poštanskih usluga je dužan da smanji izloženost riziku koji proizlazi iz novih tehnologija koje omogućavaju anonimnost (elektronski transfer novaca, uputnice i sl.), odnosno obveznik na tržištu poštanskih usluga je dužan da u svojim politikama i procedurama posebno definiše:

- identifikaciju stranke koja je korisnik elektronskog bankarstva;
- vjerodostojnost potpisanog elektronskog dokumenta;
- pouzdane mjere protiv falsifikovanja dokumenata i potpisa dokumenata;
- sisteme koji osiguravaju i omogućavaju bezbjedno elektronsko bankarstvo;
- ostale uslove u skladu sa pozitivnim propisima kojima je uređena gore pomenuta oblast poslovanja.

Obveznici na tržištu poštanskih usluga moraju imati politike i procedure koje zahtijevaju sve informacije o svrsi i prirodi poslovnog odnosa ili transakcije sa klijentima koji nijesu fizički prisutni i dužni su ih primjenjivati pri uspostavljanju poslovnog odnosa sa klijentom i tokom sprovođenja mjera produbljene provjere klijenta.

Mjere za sprječavanje finansiranja terorizma

Za razliku od pranja novca, finansiranje terorizma ima drugačije karakteristike te stoga procjena rizika od finansiranja terorizma zahtijeva obimniji skup faktora za procjenu rizika kao i kompleksnije metode kako bi se utvrdilo postojanje finansiranja terorizma.

Priroda izvora finansiranja terorizma može se razlikovati zavisno od vrste terorističkih organizacija, obzirom na to da sredstva koja se koriste za finansiranje terorističkih aktivnosti mogu proizilaziti kako legalnih tako i iz nelegalnih izvora.

U slučajevima kada izvori finansiranja terorističkih aktivnosti proizilaze iz legalnih izvora, tada je teže utvrditi da se legalno stečena sredstva koriste u terorističke svrhe. S tim u vezi, neke aktivnosti za pripremu terorističkih radnji mogu biti neskrivene, kao i to je kupovina potrebnog materijala ili plaćanje određenih usluga.

Problematika utvrđivanja finansiranja terorizma je kompleksna, te se istim bave različite institucije i organi u državi, dok se obaveza obveznika na tržištu poštanskih usluga posebno odnosi na prijavljivanje sumnjivih transakcija koje mogu biti povezane sa finansiranjem terorizma, Agenciji i Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja

terorizma (u daljem tekstu: Uprava). S tim u vezi, za obveznike na tržištu poštanskih usluga je izuzetno značajno, da prate gotovinske transakcije i transakcije sa zemljama za koje su relevantne međunarodne organizacije ili tijela utvrdili da finansiraju ili pomažu terorističke aktivnosti.

Ovlašćeno lice i njegov zamjenik

Obveznik je dužan imenovati ovlašćeno lice za sprovođenje mjera otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: Ovlašćeno lice) i njegovog zamjenika. Navedena lica odgovorna su za sprovođenje propisanih mjera i radnji koje se preduzimaju radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Uslovi za imenovanje Ovlašćenog lica i njegovog zamjenika, kao i njihove obaveze propisani su Zakonom.

Oveznik je dužan da Ovlašćenom licu i njegovom zamjeniku obezbijedi odgovarajuće uslove za rad. U tom smislu, obveznik je dužan obezbijediti da Ovlašćeno lice obavlja svoje zadatke kao samostalan organizacioni dio koji je neposredno odgovoran upravi obveznika.

Program obuke zaposlenih kod obveznika na tržištu poštanskih usluga

Obveznici na tržištu poštanskih usluga, su dužni obezbijediti redovno stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih koji obavljaju poslove sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznici su dužni obezbijediti redovno stručno osposobljavanje i usavršavanje i ostalih zaposlenih koji obavljaju poslove na radnim mjestima koja su ili bi mogla biti neposredno ili posredno izložena riziku pranja novca i finansiranja terorizma. U proces edukacije i osposobljavanja obveznik je dužan uključiti i sve nove zaposlene i to prije interakcije sa klijentima.

U okviru edukacije obveznik je dužan upoznati svoje zaposlene sa odredbama Zakona, propisa donijetih na osnovu Zakona, međunarodnih standarda koji proizlaze iz međunarodnih konvencija s područja sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, s internim aktima obveznika, sa smjericama i listom indikatora za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija.

Obveznici bi edukacijom trebali obezbijediti zaposlenima jasnije razumijevanje njihove uloge u sistemu sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno shvatanje njihovih konkretnih dužnosti i odgovornosti.

Obveznici su dužni za svaku kalendarsku godinu pripremiti godišnji program stručnog osposobljavanja i usavršavanja na području sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma u roku propisanom zakonom.

Program mora sadržati:

- sadržaj i obim obrazovnog programa,
- cilj obrazovnog programa,
- način realizacije obrazovnog programa (predavanja, radionice, vježbe itd.), i
- krug zaposlenih kojima je obrazovni program namijenjen.

Ovlašćeno lice ili njegov zamjenik, odnosno druga stručno osposobljena osoba koju na predlog ovlašćenog lica odredi uprava obveznika, može sprovoditi edukaciju zaposlenih na interno organizovanim radionicama ili na drugi način osigurati edukaciju zaposlenih o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (interni portal, online i slično).

Obveznik je dužan sačiniti zapisnik u kojem će navesti vrijeme i način održavanja edukacije, sadržaj edukacije, kao i spisak lica koja su učestvovala. Zapisnik je dužan dostaviti Agenciji i Upravi u roku od tri dana od dana sprovođenja obuke.

Interni akt

Obveznici su dužni sačiniti interne akte za analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa ovim Smjernicama. Analiza rizika treba da sadrži procjenu rizika za svaku grupu ili vrstu klijenta, poslovnog odnosa, usluge koju obveznik pruža u okviru svoje djelatnosti ili transakcije.

Internim aktom potrebno je utvrditi:

- postupak analize rizika klijenta, poslovnog odnosa ili transakcije;
- kriterijume za prepoznavanje neuobičajenih transakcija;
- postupak sprovođenja mjera produbljene analize uključujući mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa, shodno identifikovanom riziku;
- postupak kojim se utvrđuje da li je stranka politički eksponirano lice;
- način prepoznavanja i postupke zaposlenih nakon prepoznavanja sumnjivih transakcija i klijenata,
- odgovornost ovlašćenih lica i ostalih zaposlenih koji su uključeni u sprovođenje Zakona;

- način dostavljanja obavještenja i saradnje između ovlašćenog lica i zaposlenih; i
- vođenje evidencija.

Internim aktom obveznik je dužan posebno propisati mjere koje se preduzimaju radi upravljanja rizikom koji prati poslovni odnos ili transakcije sa klijentima koji nijesu fizički prisutni kao i mjere za sprječavanje upotrebe novih tehnologija u svrhu pranja novca i finansiranja terorizma.

Lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija

Lista indikatora koju utvrdi Ministarstvo finansija predstavlja osnovne smjernice za prepoznavanje sumnjivih okolnosti povezanih s određenim klijentom, transakcijom ili poslovnim odnosom, pa je stoga nužno obezbijediti da zaposleni kod obveznika budu upoznati s indikatorima kako bi ih u svom radu mogli efikasno primjenjivati.

Obveznici su dužni u svoj interni akt za analizu rizika unijeti listu indikatora za tržište poštanskih usluga, koju mogu i dopunjavati i prilagođavati prema njima poznatim trendovima i tipologijama pranja novca kao i okolnostima koje proizlaze iz njihovog poslovanja.

Interna revizija

Dužnost je obveznika na tržištu poštanskih usluga da obezbijedi redovnu unutrašnju kontrolu i reviziju sprovođenja programa za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno obavljanje poslova otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Obveznici na tržištu poštanskih usluga su se u svom poslovanju, dužni pridržavati Pravilnika o načinu rada ovlašćenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih ("Sl. list Crne Gore", br. 48/14 od 13.11.2014), koji je donijelo Ministarstvo finansija, a koji bliže uređuje postupanje po zahtjevima iz prethodne alineje.

Cilj interne revizije je utvrđivanje i eliminisanje manjkavosti u sprovođenju propisanih mjera otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i poboljšanje sistema otkrivanja sumnjivih klijenata i transakcija.

Vođenje evidencija

Obveznici na tržištu poštanskih usluga su dužni voditi evidencije podataka o klijentima, poslovnim odnosima i transakcijama, kao i podatke o izvještavanju dostavljene Agenciji i Upravi.

Uspostavljanje odgovarajućeg informacionog sistema

Obveznici su dužni da uspostave odgovarajući informacioni sistem kako bi mogli da, na zahtjev Uprave i drugih nadležnih organa, u potpunosti i blagovremeno dostave podatke o poslovnom odnosu s određenim fizičkim ili pravnim licem i koja je priroda tog odnosa.

Uspostavljeni informacioni sistem bi, osim navedenog, trebao omogućiti ovlaštenom licu i njegovom zamjeniku stalno i sigurno praćenje aktivnosti u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

U tu svrhu obveznici bi trebali uspostaviti informacioni sistem koji će omogućiti vođenje evidencija o klijentima za koje je izvršena produbljena provjera i ostalih evidencija propisanih Zakonom, kao i jednostavno i efikasno pretraživanje svih prikupljenih informacija o klijentima, transakcijama i poslovnim odnosima. Takav sistem bi trebao omogućiti i efikasno praćenje poslovnih odnosa i lakše prepoznavanje sumnjivih transakcija.

Obavještavanje Uprave i primjena Zakona i podzakonskih akata

Obaveza i način obavještavanja Uprave o sumnjivim transakcijama propisani su Zakonom i podzakonskim aktima donijetim na osnovu njega.

Obveznik je dužan u svom poslovanju postupati u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima donijetim na osnovu njega, koji obuhvataju:

- Pravilnik o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija ("Sl. list Crne Gore", br. 50/14 od 28.11.2014. godine);
- Pravilnik o načinu rada ovlaštenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih ("Sl. list Crne Gore", br. 48/14 od 13.11.2014. godine);
- Pravilnik o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma ("Sl. list Crne Gore", br. 53/14 od 19.12.2014. godine);

- Pravilnik o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000 eura i sumnjivim transakcijama ("Sl. list Crne Gore", br. 49/14 od 20.11.2014. godine); i
- Smjernice Agencije.

4.PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Obveznici su dužni da interne akte za analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma sačine/usklade sa ovim smjericama, imenuju Ovlašćeno lice i njegovog zamjenika i sprovedu ostale aktivnosti neophodne za obezbjeđivanje primjene smjernica u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovih smjernica.

Ove smjernice stupaju na snagu 12. mart 2015. godine, a objaviće se na internet stranici Agencije.

Broj: 0901-1568/1
Podgorica, 12. marta 2015. godine

PREDSJEDNIK SAVJETA
dr Šaleta Đurović